

Medzinárodná vedecká konferencia
Gréckokatolícka cirkev na Slovensku vo svetle výročí II.
Prešov, 29.november 2011

V kalendárnom roku 2011 si Gréckokatolícka cirkev na Slovensku pripomína viacero významných výročí, týkajúcich sa samotnej cirkvi ako aj osobností, pochádzajúcich z jej radov. Z tohto dôvodu sa 29. novembra 2011 na pôde Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia pod názvom *Gréckokatolícka cirkev na Slovensku vo svetle výročí II.*

Organizátorom konferencie bola Katedra historických vied Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Vedeckými garantmi podujatia boli Mons. prof. ThDr. Peter Šturák, PhD. (cirkevný historik a dekan GTF PU v Prešove) a PhDr. Jaroslav Coranič, PhD. (historik, vedúci Katedry historických vied na GTF PU v Prešove a prodekan GTF PU v Prešove pre vzdelávaciu činnosť a akreditáciu).

Na konferencii sa zúčastnilo 32 prednášajúcich z piatich európskych krajín (Slovensko, Maďarsko, Poľsko, Ukrajina a Rumunsko). Hlavným cieľom konferencie bolo priblížiť auditóriu významné udalosti a osobnosti z dejín gréckokatolíckej cirkvi, ktorých výročia si v tomto roku pripomínáme. Jednotlivé príspevky venovali pozornosť predovšetkým gréckokatolíckym biskupom, kňazom, a rehoľníkom, ktorí sa výraznou mierou zapísali do histórie tejto cirkvi, ďalej významným historickým udalostiam z dejín gréckokatolíckej cirkvi a problematike postavenia gréckokatolíckej cirkvi v Československu, Poľsku, Maďarsku, Rumunsku a na Ukrajine v 20. storočí.

Konferenciu otvoril slávnostným príhovorom dekan GTF PU v Prešove, Mons. prof. ThDr. Peter Šturák, PhD. Za Gréckokatolícky arcibiskupský úrad v Prešove predniesol pozdravné slovo súdny vikár ICLic. Juraj Popovič. V mene vedenia Prešovskej univerzity sa účastníkom podujatia prihovorel prvý prorektor prof. PhDr. Peter Kónya, PhD.

Úvodný blok prednášok otvoril Milan Lach SJ analýzou rukopisného diela *Z mníšskych pravidiel a nariadení* autora J. J. Baziloviča OSBM. Ako druhý predstúpil pred auditórium Stanislav Konečný, ktorý sa vo svojom príspevku zaoberal problematikou karpatských Rusínov v 18. storočí a ozrejmiením okolností okolo erigovania Mukačevskej eparchie v roku 1771. Jana Koprivňáková predstavila poslucháčom osobnosť prvého prešovského gréckokatolíckeho biskupa Gregora Tarkoviča. Ďalší štyria prednášajúci, menovite Jaroslav Coranič, Vojtech Boháč, György Janka a Bernadett Puskás, sa vo svojich príspevkoch

venovali biskupovi Dr. Jánovi Vályimu, pôsobiaceho v úrade prešovského biskupa v rokoch 1882-1911.

Po krátkej prestávke otvoril druhý blok dopoludňajších prednášok príspevkom o pôsobení redemptoristov na území Slovenska v 20. storočí Metod Marcel Lukáčik CSsR. Za rečníckym pultom ho vystriedal dekan GTF PU v Prešove, Mons. Peter Šturák, ktorý auditóriu predstavil osobnosť bl. biskupa Petra Pavla Gojdiča. O príprave a priebehu súdneho procesu s bl. biskupom Vasil'om Hopkom poinformoval poslucháčov Peter Borza. Druhý blok dopoludňajších prednášok uzavrel Oleg Turij, ktorý sa vo svojom príspevku povenoval problematike služby jednoty v kontexte kultúrnej a cirkevnej rozmanitosti v krajinách strednej a východnej Európy.

V následnej diskusii zaznelo z pléna viacero otázok a hodnotných postrehov, viažucich sa k vyššie uvedeným príspevkom.

Popoludňajšia časť konferencie bola rozdelená do dvoch sekcií. Moderátorskej úlohy v prvej sekcii sa zhostil ThDr. Peter Borza, PhD. V druhej sekcii pripadla táto úloha ThDr. Jane Koprivňákovej, PhD.

Program prvej sekcie otvoril svojou prednáškou o Užhorodskej únii Anton Liška. Ioana Mihaela Bonda vo svojom príspevku ozrejmila úlohu Ríma pri formovaní cirkevnej hierarchie v Rumunsku v druhej polovici 19. storočia. Vasyl Zeykan zanalyzoval politické faktory, ktoré ovplyvnili formovanie a upevnenie cirkevnej schizmy na Zakarpatí začiatkom 20. storočia. Cecilia Carja sa vo svojej prednáške venovala problematike konfesiónalno-národnostnej identity gréckokatolíckej cirkvi v Maďarsku na začiatku 20. storočia. Problematiku identity gréckokatolíckej cirkvi v Rumunsku v prvej polovici 20. storočia rozobral Ciprian Ghisa. Prednášku zaoberajúcu sa postupom štátnych orgánov v oblasti cirkevnej politiky a svetonázorovej výchovy na Slovensku v rokoch 1968-1971 predniesol Richard Lipták. Po hodnotnej diskusii a krátkej prestávke pokračovala konferencia v prvej sekcii príspevkom Petra Koval'a, ktorý predstavil tri dobové pohľady na históriu a postavenie gréckokatolíkov a gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v rokoch 1918-1945. Jozef Marecki ozrejmil auditóriu proces likvidácie gréckokatolíckej cirkvi v Poľsku v roku 1946, ktorý sa priebehom aj dôsledkami líšil od zvyšku strednej a východnej Európy. Martin Ľupčo poukázal na hľadanie spoločného „modu vivendi“ medzi gréckokatolíckou a pravoslávnu cirkvou na Slovensku v rokoch 1968-1980. O ekumenickom dialógu prezentovanom východnými katolíckymi cirkvami sa vo svojom príspevku zmienil Andrej Michalejko. O postoji Ríma k liturgickým reformám východných katolíckych cirkví informoval auditórium Vasil' Rudejko. Ako posledný v prvej sekcii predniesol prednášku na tému

Legalizácia gréckokatolíckej cirkvi v kontexte oživenia východných katolíckych cirkví v strednej a východnej Európe na konci 80. Rokov a na začiatku 90. rokov 20. storočia Taras Bublik.

Program druhej sekcie otvoril príspevkom s názvom *O mníšskom aspekte životov a služieb sv. Naumovi Ochridskému* Andrej Škoviera. Zuzana Molitorisová vo svojej prednáške porozprávala prísediacim o prevoze Klokočskej ikony Presvätej Bohorodičky z Mukačeva do Viedne, ktorého 300. výročie si tohto roku pripomíname. Rozbor výňatku latinského historického diela *Brevis Notitia Fumditionis Koriatovichiane* autora J. J. Baziloviča OSBM predniesol Peter Laca. Magdalyna Štelia predstavila vo svojom príspevku osobnosť biskupa Teodora Romžu. Prednášku o prvom biskupovi Torontskej gréckokatolíckej eparchie sv. Cyrila a Metoda, Michalovi Rusnákovi CScR, predniesol Daniel Čierny. Po hodnotnej diskusii a krátkej prestávke pokračovala konferencia v druhej sekcii prednáškou Mirona Dudu o Mons. ThDr. Myronovi Podhajeckom, kňazovi „múdrosti a lásky“. Príspevok o Spolku sv. Cyrila a Metóda predniesol jeho súčasný predseda Michal Hospodár. Pohľad cirkevného historika Štefana Šmálika na kresťanský Východ predstavil účastníkom konferencie Ľubomír Hromjak. Ivana Halgašová sa vo svojom príspevku venovala renováciám drevených gréckokatolíckych chrámov Prešovskej archieparchie, uskutočneným v predošlej dekáde. Ako posledná v rámci druhej sekcie predniesla prednášku na tému *Symbolický odkaz polychrómie v katedrále Jána Krstiteľa v Prešove* Lucyna Rotter.

Záverečné slovo konferencie patrilo prodekanovi GTF PU v Prešove, PhDr. Jaroslavovi Coraničovi, PhD. Ten sa vo svojom mene, ako aj v mene celého organizačného výbor a vedenia GTF PU v Prešove, poďakoval všetkým prednášateľom za účasť a hodnotné príspevky, ktorými obohatili historické povedomie účastníkov medzinárodnej vedeckej konferencie *Gréckokatolícka cirkev na Slovensku vo svetle výročí II*.

Konferencia priniesla množstvo zaujímavých referátov a zároveň aj nových poznatkov týkajúcich sa histórie gréckokatolíkov a gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, Poľsku, Rumunsku, Ukrajine a v Maďarsku. Výstupom z konferencie bude zborník príspevkov, ktoré odznegli na tomto podujatí. Jeho vydanie je naplánované na druhý štvrt'rok roku 2012.

Mgr. Anton Liška
KHV GTF PU